

MARZENA GŁODEK

AP SŁUPSK

MONARCHIA NEAPOLITAŃSKICH ANDEGAWENÓW WOBEC CESARSTWA W LATACH 1273-1313

Neapolitańscy Andegawenowie od momentu pojawienia się na włoskiej scenie politycznej jako panująca dynastia¹, czyli od 1265 r., w wysiłkach propagandowych i tym, co możemy nazywać autodefinicją monarchii sięgali do bogatej tradycji swojej francuskiej ojczyzny. Jako młodsza gałąź panującej we Francji dynastii Kapetyngów podkreślali, podobnie jak ich krewniacy, pochodzenie od Karola Wielkiego. Tradycja karolińska, służąca we Francji od XII w. podkreślaniu suwerennego charakteru monarchii i cesarskich prerogatyw jej władcy², francuskiej dynastii w Neapolu miała dopomóc w odparciu ewentualnych roszczeń ze strony Cesarstwa, ale przede wszystkim ukazać świetny rodowód nowej dynastii bez odwoływania się do kapeptyńskich korzeni³. Karol I (1265-1285)⁴ zaraz po wkroczeniu do Królestwa Sycylii przestał używać w swojej tytulaturze określenia „syn króla Francji” a zaczął podkreślać karoliński, a więc cesarski, rodowód swojej dynastii⁵. Obraz Karola I jako „drugiego Karola Wielkiego” pojawiał się zarówno w *Descriptio victoriae a Karolo Provinciae comite reportate* Andrzeja z Węgier⁶, jak i w listach papieża Urbana IV (Jacques Pantaléon, 1261-1264) oraz w prorocत्वach nawiązujących do pism Joachima z Fiore i Gotfryda z Viterbo⁷. Tak włoscy, jak i bizantyńscy kronikarze pod-

¹ Paradoksalnie w źródłach nie wspomina się o Andegawenach w sensie dynastii – tak jak pisano np. o Kapetyngach już od połowy XI w., A.W. Lewis, *Le sang royal. La famille capétienne et l'État, France, X^e-XIVe siècle*, Paris 1986, s. 65.

² J. Baszkiewicz, *Państwo suwerenne w feudalnej doktrynie politycznej*, Warszawa 1964, s. 45.

³ P. Gilli, *L'Intégration manquée des Angevins en Italie*, [w:] *L'État Angevin pouvoir, culture et société entre XIII et XIV siècle*, Roma 1998, s. 13.

⁴ W nawiasach umieszczono lata panowania monarchów i pontyfikatów papieży.

⁵ P. Gilli, *L'Integration...*, s. 13.

⁶ *Andree Ungari Descriptio victoriae a Karolo Provinciae comite reportate*, MGH, Scriptorum, t. XXVI, ed. G. Waitz, Hannover 1882, s. 562-568.

⁷ W prorocत्वach związanych z imieniem kalabryjskiego opata Joachima da Fiore cesarz pochodzący z ziem niemieckich był uważany za zwiastuna Antychrysta. Nadzieje na lepsze czasy miał przynieść ostatni cesarz o imieniu Karol, potomek Karola Wielkiego i królewskiego Domu Francji: „Dicunt preterea aliud ibidem esse vulgare propheticum, quod de Karolingis, id est de

Ta papieska nominacja, należąca dotąd do prerogatyw cesarskiej korony, na dworze andegaweńskim została odczytana jako akceptacja propozycji zawartej wcześniej w liście wysłanym przez Roberta do papieża, w którym prosił o niepowoływanie ani o nieuznawanie nowego cesarza. Robert argumentował w nim między innymi, że Cesarstwo stanowi ciągle zagrożenie dla Kościoła, królestwa i całej Italii i jako twór „zrodzony z przemocy jest niezgodne z naturą i ma krótkotrwały żywot”⁷⁰. Zabezpieczywszy andegaweńsko-gwelficką dominację w Italii, Robert mógł poświęcić się działaniom przeciwko Sycylii.

Zusammenfassung

Die neapolitanische Monarchie der Andegawenen in den Jahren 1273-1313

Nachdem Karl I. nach Königreich Sizilien gekommen war, hörte er sich „Sohn des Königs von Frankreich“ auf zu nennen und begann die karolingisch – kaiserliche Herkunft seiner Dynastie zu betonen. Er war bewußt, daß er fast keine Chance auf die kaiserliche Krone hatte, weil das Papsttum keine Wiederverbindung der kaiserlichen und sizilianischen Kronen annahm. Aus Furcht um die Einflüsse in Norditalien beschloß er seinen Neffen, den König von Frankreich Filip III., zur kaiserlichen Würde zu erheben. Die Wahl Rudolf von Habsburg auf den römischen König bedeutete eine Niederlage der andegawenischen Diplomatie.

Endlich erlangte der König von Sizilien von Rudolf die Anerkennung als Graf von Provence und die Versprechung der Wiederherstellung des Königreiches von Arrelat, das dem Enkel Karls I. – Karl Martel mit der Tochter des römischen Königs als Ehefrau übertragen werden sollte.

Der Zug des neuen römischen Königs Heinrich VII. von Luxemburg nach Italien war ein Versuch der Wiederbelebung schon anachronistischer Doktrin von der Oberherrschaft des Kaisers – des Herrn der Welt und über allen politischen Dasein. Heinrich VII. kam nach Italien im Sommer 1310 mit Zustimmung des Papstes Klemens V. Auch der König von Neapel Robert I. der Weise dachte an die Verständigung mit dem künftigen Kaiser und plante die Heirat seines einzigen Sohnes Karl mit Tochter Heinrichs VII. Beatrix. Jedoch die Erfolge Roberts, der die andegawenischen Einflüsse in Piemont wiederherstellte, führten zur Verschlechterung der Verhältnisse mit Heinrich. Das antiandegawenische und antiandegawenische Bündnis, das am Ende März 1312 zwischen Heinrich VII. und Friedrich II. (III.) von Sizilien geschlossen wurde, und die Absage der vom Papst gebotenen Waffenstillstandsschließung führten zum offenen Konflikt. Der König Robert brach mit dem Heer in Richtung nach Rom auf. Der Kaiser klagte ihn der Majestätsbeleidigung an und lud ihn vor dem kaiserlichen Tribunal. Robert kam natürlich nicht und wurde in

⁷⁰ „non est durable neque permanent, quia est contra naturam” cyt. za: A. Barbero, *La propaganda di Roberto d'Angiò*, [w:] *Le forme della propaganda politica nel Due e nel Trecento*, red. P. Cammarosano, Roma 1994, s. 115.

Abwesenheit zum Tode verurteilt. Der Versuch des Angriffs auf Königreich Neapel endigte ein Fehlschlag. Weitere Kriegshandlungen endete Tod Heinrichs VII. (24. 08. 1313) in Buonconvento, in der Nähe von Siena.